

*Свіщова Н.С.,
аспірантка,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
(м. Харків, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ВАРТІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ПАТЕНТІВ

Найчастіше права ІВ передаються не окремо, а у поєднанні з іншими правами чи послугами, що забезпечують у сукупності монополію на виробництво нового продукту або на використання нової технології. Інакше кажучи, вони передаються у складі портфеля прав ІВ [1]. Крім того, права ІВ, або портфель прав, можуть передаватися разом з юридичною особою-правовласником. У таких випадках потрібна оцінка переданого портфеля прав ІВ в цілому або відповідно оцінка всієї юридичної особи, а не окремих ОІВ. Істотно тут те, що оцінка портфеля прав ІВ або бізнесу в цілому, як правило, є більш достовірною, ніж оцінка окремих ОІВ, що входять до портфеля [2].

Формування портфеля прав починається з ідентифікації об'єктів правової охорони, котрими можуть бути винахід, корисна модель, промисловий зразок, комп'ютерні програми та інші ОІВ або ж їхню сукупність. Важливим є те, що потрібно розділяти об'єкти правової охорони в юридичному сенсі та об'єкти, котрі дійсно являють собою промислову, виробничу та комерційну цінність. У масштабних проєктах винахідники можуть виокремити «ключові» технології або продукти, котрі демонструють саму суть інновації, отримати охороноспроможний документ на них та уникнути додаткових витрат часу та грошей на патентування всіх технологій та продуктів, бо їх може виявитися більше сотні [3]. Але при оцінці портфеля прав такого масштабного проєкту слід включити до переліку ОІВ й незахищені патентами інновації в якості, наприклад, ноу-хау.

Діапазон технічної унікальності визначається портфелем прав ІВ, основу якого складають права базового патенту (за наявності) [4]. Технічно цей діапазон визначається формулою запатентованого винаходу. Але з огляду на те, що патентна документація складається спеціалістами певної галузі для таких самих спеціалістів, текст потрібно переформулювати більш зрозумілими словами для економістів, бухгалтерів та інших осіб, котрі задіяні в майбутній угоді. Виходячи з вище написаного, економічний пріоритет патентоволодільця є ринковою винятковістю, котра забезпечується патентом або портфелем патентів.

Для практичного застосування в якості допоміжної ланки визначення діапазону ринкової унікальності слід розглядати всі потенційні не порушуючі патент альтернативи, в тому числі легальні

шляхи обходу патенту. Такий аналіз буде також корисний у разі виявлення політики ліцензування. Наприклад, деякі американські вчені вважають, що для ліцензіата виключна ліцензія скоріш за все буде більш прибутковою [5].

Слід також врахувати товарні знаки, знаки обслуговування, авторські права та/або секрети виробництва (ноу-хау) патентовласника, які можуть вплинути на збереження або розширення ринкової винятковості, що відповідає базовому патенту. Точно визначити сферу ринкової активності, в якій патентовласник може претендувати на винятковість, засновану по-перше, на портфелі патентів і по-друге, на допоміжній інтелектуальній власності (а у випадку безпатентної ліцензії здебільшого задіяні секрети виробництва (ноу-хау) та авторські права, тобто саме допоміжна ІВ, яка в даному випадку стає основною). Якщо область технічної винятковості визначається лише наявністю ноу-хау, продукція конкурента не може бути витіснена з ринку за допомогою примусових методів, але в цьому випадку також слід оцінювати межі технічної винятковості і оцінювати її економічно.

Формування алгоритму оцінки портфеля патентів представлено на рис. 1.

Підводячи підсумки, умовою ефективного використання ІВ на промисловому підприємстві є розробка та організація системи управління даним активом шляхом створення портфеля патентів. Кінцева мета, котру прагне досягнути керівники підприємств, є отримання максимальної вигоди від виняткових прав на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації, які компанія має у своєму розпорядженні. Охорона ОІВ шляхом патентування не має стовідсоткових гарантій успішності та збереження монопольних позицій на ринку, але залишається найпоширенішим способом захисту ІВ, про що свідчить тенденція збільшення кількості поданих заявок на отримання патентів в Україні та світі.

Список використаних джерел:

1. Козырев А.Н. Оценка интеллектуальной собственности.– М.: Экспертное бюро, 1997. – 280 с.
2. Перерва П. Особливості вартісного оцінювання патентів / П. Перерва, М. Маслак, Н. Свіцова // Теорія та практика менеджменту : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 12 травня 2021 р. / упоряд. Л. М. Черчик ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : ВНУ, 2021. – С. 99-100.
3. Кобелева Т. О. Дослідження напрямків використання об'єктів інтелектуальної власності на промислових підприємствах / Т. О. Кобелева, Н. С. Свіцова // Питання інтелектуальної власності у сфері трансферу технологій : зб. наук. пр. 4-ї Всеукр. наук.-практ. конф.-семінару з проблем економіки інтелектуальної власності, 21 травня

2021 р. / ред. кол.: О. Ф. Дорошенко [та ін.]. – Київ : НДІВ НАПрН України, 2021. – С. 112-120.

4. Svishchova N. Development of the combined approach to the valuation of intellectual property objects. Technology audit and production reserves. 2022. Vol. 1, no. 4(63). P. 16–23. URL: <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2022.253472> (date of access: 17.05.2022).

5. Ku K. Pricing and packing technology // Technology licencing and Litigation 1991, 113 (PLI Patents, Copyrights, Trademarks and Literary Property course handbook series №308, 1991)

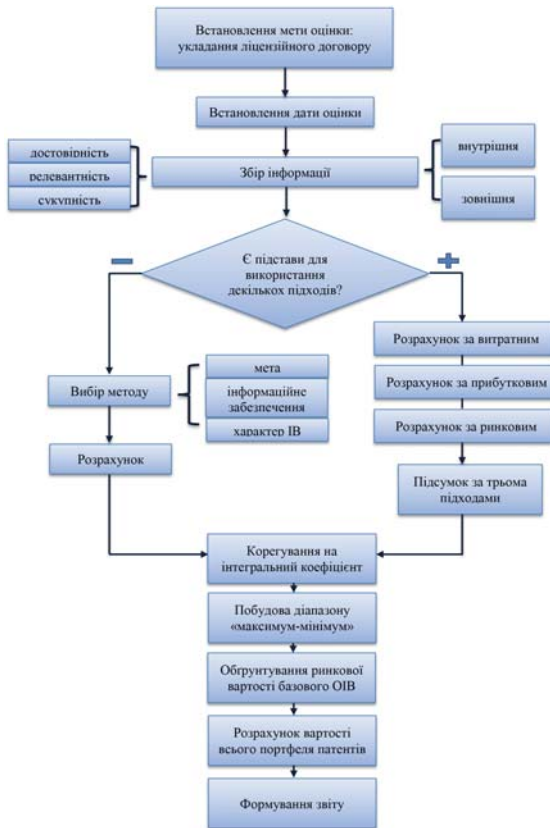

Рис 1 – Алгоритм оцінки вартості портфеля патентів